

L'art néolithique en Roumanie, texts de Florin Drașovean et Dragomir Nicolae Popovici, photographies : Sergiu Odenie, Milan Șepețean, Marius Amariei, préface de Laurent Chrzanovski, contributions de Alexandru Almoreanu, Dorin Alicu, Mircea Angelescu, Irina Cios, Lazar Comanescu, Ruxandra Donose, Yvette Fulicea, Mircea Goga, Klaus Werner Johannis, Daniela Miheț, Cristian Mungiu, Crișan Mușețeanu, Virgil Nițulescu, Zoe Petre, Ioana Popescu, Sandra Pralong, Carmen Sandulescu, Catalin Stegorean, traduction française : George Trohani, Carmen Sandulescu, direction éditoriale : Manuela Wullschleger avec Jacques Chamaz et Frederike van der Wielen-van Ommeren, Arte'm, 2008, 229 p.

Culturile neolitice de pe teritoriul României și, într-un sens mai larg din sud-estul Europei, merită o atenție deosebită atât din partea cercetătorilor, cât și din partea unui public mai larg, deoarece constituie primul neolitic european și stau la baza civilizației Europei actuale. O civilizație care s-a născut în urmă cu aproximativ zece milenii în Orientul Apropiat și a iradiat, apoi, pe continentul nostru, străbătând Peninsula Balcanică și Mediterana pentru a cuprinde întregul continent. Este momentul în care omul – așa cum spune Jacques Cauvin – a început primele manipulări asupra mediului natural care i-au conferit puterea sa prezentă. Nașterea agriculturii a determinat o schimbare profundă, numită îndreptățit Revoluția Neolitică, care a marcat destinul umanității. Excepționalele descoperiri neolitice din sud-estul Europei au făcut subiectul unui număr important de expoziții în Occident, unele cu succese notabile. Vom aminti doar șirul de expoziții despre Necropola de aur de la Varna.

România, alături de alte țări din Peninsula Balcanică, a avut un rol important în adoptarea pe teritoriul european a

economiei agrare și în difuzarea acesteia spre alte azimuturi. În milenii VI–IV î. H. societățile agrare din Europa sud-estică, au cunoscut o dezvoltare spectaculoasă creând religii structurate, mitologii extrem de interesante și perene și nu puține capodopere. Cu mult timp în urmă Mircea Eliade atrăgea atenția că România poate intra în conștiința europeană datorită originalei și bogatei sale preistorii. În deceniile scurse de atunci s-au acumulat numeroase descoperiri arheologice deosebit de interesante, unele chiar senzaționale (tabletele de la Tărtăria, Gânditorul de la Cernavoda, ceramica pictată Cucuteni etc.) care au suscitât interesul specialiștilor din străinătate. Din păcate, excepționala zestre neolitică descoperită în România este încă necunoscută publicului interesat de arheologia preistorică europeană. O singură expoziție Cucuteni la Salonik în 1997 și câteva expoziții în străinătate au cuprins unele dintre capodoperele artei neolitice din țara noastră. Organizarea unei mari expoziții care să prezinte în străinătate interesantul și incitantul patrimoniu neolitic de pe teritoriul României se impunea.

Expoziția

În 2004, membrii Asociației *Hellas et Roma* din Geneva au fost profund impresionați de bogăția culturilor neolitice de la noi și au avut inițiativa de a demara un proiect pentru o expoziție care urma să fie itinerată prin mai multe orașe elvețiene și europene (cf. L. Chrzanovski, *Avant-propos*, p. 6). Demersurile în România au fost începute în 2006 obținându-se colaborarea Ministerului Culturii și Cultelor și a nu mai puțin de 39 muzee. A fost constituit un comitet științific din 14 directori de muzee, muzeografi și cercetători români, precum și un amplu comitet de onoare din personalități politice, științifice și din administrație sau cultură, respectându-se, astfel, rețetele expozițiilor internaționale cu pretenții. Din rațiuni de spațiu nu voi menționa patronajul și nici lista destul de impozantă a sponsorilor care cuprinde instituții și personalități importante.

Conform unei broșuri (*Nașterea unei mari expoziții : A l'aube de l'Europe. Les grandes cultures néolithiques de Roumanie*), publicată la București, scopul expoziției era „... de a face cunoscută bogăția culturilor epocii neolitice din România ...”, înscriindu-se ca „...una dintre cele 5 expoziții majore în 2008 la nivel mondial”. Nimic mai lăudabil și patrimoniul neolitic din muzeele românești justifică ambiția enunțată. Expoziția a fost vernisată în micul oraș elvețian Olten, urmând, însă, să fie itinerată la Bruxelles și să urmeze un amplu traseu internațional. 1200 de piese au fost selecționate pentru a înfățișa publicului neoliticul din România. Din broșura menționată dar și din informații colaterale am înțeles că expoziția se dorea să fie o prezentare de amploare a neoliticului din România. Proiectul, deosebit de ambițios, își propunea și un nou mod de a prezenta arheologia și să explice cum trebuiesc înțeleși oamenii și societățile (sic !) neoliticului de pe teritoriul țării noastre.

Din informații intermediare și zvonuri am aflat că organizatorii vizau câteva mari orașe europene și chiar îndepărtata Americă. O procedură mai puțin obișnuită prevedea publicarea a două cataloage, un catalog pentru marele public și, o inovație, un catalog științific care să prezinte, probabil specialiștilor, întreaga problematică a neoliticului din România. Formula era mai puțin obișnuită, dar părea interesantă deși ieșea din tiparele consacrate. Am apreciat, în mod deosebit, managementul, „vânzarea” expoziției care părea inteligentă, destul de agresivă și modernă. Mai greu de înțeles era alegerea modestului muzeu din orașul Olten pentru o expoziție cu mari pretenții. Explicații, bineînțeles, se pot găsi. Din nefericire, nu am văzut expoziția care nu a mai fost itinerată la Geneva, Bruxelles sau alt oraș european dar am văzut un film făcut la vernisaj și numeroase fotografii. Insuficient pentru a judeca expoziția, dar suficient pentru câteva observații. Din film și fotografii, expoziția a prezentat, așa cum promitea, câteva capodopere din România, mai multe piese cu valoarea artistică, în special ceramică, dar și unelte și descoperiri legate de religiile neolitice. O singură machetă prezenta o așezare neolitică.

Expoziția de la Olten, care s-a bucurat de prezența președintelui Confederației elvețiene nu a fost onorată, în egală măsură, de autoritățile române, nici președintele și

nici primul ministru nu au participat la vernisaj, deși a fost organizată sub egida Guvernului României și a ministerelor de externe și culturii. Nu voi intra în detalii privind patronajul și chestiunea jocurilor politice deoarece acestea nu au influențat succesul de public al expoziției.

Am căutat în filmul vizionat și numeroase fotografii urmele „noului mod de a prezenta arheologia” dar nu am remarcat așa ceva. Piesele au fost cuminte și tradițional expuse în vitrine și mici casete, în cazul unor obiecte cu valoare deosebită, fiind puse în valoare de spoturi de lumină. Singura inovație, pe care am remarcat-o, a fost îngrămădirea unui număr de vase Cucuteni pe centrul unei săli, piesele fiind expuse liber pe socluri, de înălțimi diferite, dar lipite între ele. Majoritatea vaselor Cucuteni expuse au o valoare artistică extrem de ridicată, unele fiind adevărate capodopere. Această manieră de expunere poate fi utilizată pentru a emoționa vizitatorul sugerându-i, prin cantitate, existența unui patrimoniu extrem de bogat, dar este total nepotrivită într-o expoziție de artă unde piesele cu valoare artistică trebuiesc valorificate printr-o expunere specială.

Materialul arheologic selecționat sugera că s-a dorit o prezentare generală a neoliticului de pe teritoriul României, a rolului său de placă turnantă în difuzarea, în special spre vest și est, a modului de viață agricol, într-un cuvânt a neolitizării continentului nostru. Se pare că organizatorii nu au reușit să transmită vizitatorului această importantă idee, care ar fi trebuit să se reflecte și să fie explicată în catalogul expoziției. O ciudată metamorfoză a transformat expoziția de prezentare a neoliticului din România într-o expoziție a artei neolitice. Din păcate, catalogul expoziției nu ne oferă nicio explicație. Se ajunge, astfel, la situația bizară și ușor ridicolă să ni se promită, prin proiect o expoziție despre neolitic și să ni se ofere ... o expoziție asupra artei neolitice din România.

Catalogul

Volumul publicat, în limbile franceză, engleză și germană, este de format mare (30×24 cm) și face impresia unui album de artă. Un text introductiv (*À propos de l'identité nationale*), semnat de Laurent Chrzanovski, eminența cenușie a expoziției, încercă să traseze din perspectivă arheologică principalele momente ale formării conștiinței naționale românești. Textul, destul de prolix, acordă un rol mult prea important descoperirilor preistorice, în special a celor neolitice, care, trebuie să recunoaștem, nu au avut și nu au o contribuție importantă la identitatea românească. Reproducerea „Gânditorului” pe bancnote și prezența sa obsesivă pe copertele unor cărți și ziare nu constituie un semn de acceptare a lui ca simbol național. Mai degrabă, mitologia dacică, cu puternice accente stângiste, a rezistenței împotriva cuceritorilor romani s-a bucurat de oarecare succes în perioada Ceaușescu, deși a fost contracarată de mult mai vechea și persistenta identificare a românilor ca urmași ai romanilor, ca popor latin. Nu are rost să insistăm asupra acestui text care, pentru cititorul străin, poate constitui o introducere imperfectă pentru orice expoziție din România.

Textul catalogului este surprinzător de sumar. Doar 23 de pagini, cu ilustrație inclusă, pretind să inițieze cititorul în meandrele destul de complicate ale neoliticului românesc. Este greu de înțeles de ce textul catalogului este atât de sumar, practic 10–12 pagini normale de calculator. Mai ales că pe destul de multe pagini sunt înserate doar succinte explicații asupra fotografiei de pe pagina următoare.

Citind textul, semnat de Florin Drașovean și Dragomir Popovici, ajungi să nu mai înțelegi nimic. Titlul catalogului este *L'art néolithique en Roumanie* în timp ce în catalog titlul textului este *À l'aube de l'Europe*, fiind o prezentare, destul de ternă și cu destule imperfecțiuni, a neolitizării teritoriului românesc și a unor trăsături ale neoliticului și calcoliticului din același spațiu. Despre arta neolitică nu se spune nimic, chiar cuvântul artă nu apare decât o singură dată în textul catalogului despre ... *Arta neolitică din România*. Bizară rețetă balcanică de a promite una și a oferi alta. Dar, să ne mulțumim cu ceea ce ni se oferă.

Primul subcapitol, intitulat *Le processus de néolithisation de l'espace carpatho-danubien*, are două subtitluri retorice *Fin ou commencement d'une histoire ?* și *Un nouveau chapitre ?* Bizare întrebări. Autorii, deși neoliticieni, par să nu fie convinși că Neoliticul cu a sa revoluționară transformare a oamenilor în producători ar deschide un nou capitol în istoria omenirii. Trăsăturile neoliticului de pe teritoriul României sunt corect prezentate și un alt subtitlu ne anunță că a început nu un nou capitol ci chiar o nouă epocă. Mai ciudat este că se insistă asupra sedentarizării deși comunitățile neolitice timpurii aveau o mobilitate destul de ridicată și aproape nu se amintește de profunde schimbări în alimentație datorită plantelor cultivate și a siguranței alimentare datorate animalelor domestice. Progresiunea noului mod de viață este urmărită exclusiv pe teritoriul României, nefiind relevantă importanța acestuia în difuziunea agriculturii spre Europa Centrală, spre nord sau spre est. Niciun cuvânt despre Curentul danubian definit de Gordon Childe în urmă cu peste opt decenii, curent care, după celebrul arheolog britanic, ar fi contribuit la neolitizarea nu numai a centrului Europei, ci și a unei părți din ceea ce numim Europa occidentală. În fața modestiei, ca să nu spunem altfel, a autorilor te întrebi de ce era necesară o mare expoziție asupra neoliticului de pe teritoriul României dacă acesta nu a fost important pentru răspândirea civilizației neolitice pe o mare parte din teritoriul continentului nostru.

De la prezentare generală a procesului de neolitizare a teritoriului României, lipsită de episodul extrem de important, al eneoliticului se trece la o abordare tematică, fiind prezentate așezările, locuințele și fortificațiile, modele de organizare, amenajarea și utilizarea spațiului, morminte și necropole pentru a se ajunge, abrupt, la indoeuropeanizare. Ni se promite din titlul succintei secțiuni o analiză lingvistică, antropologică, arheologică și istorie. Din toate acestea, în cele câteva rânduri, produse de autori, avem parte doar de câteva informații cu tentă arheologică și vagi aprecieri asupra tipului fizic al populațiilor Amforelor sferice, Boian și Gumelnița. Titlurile secțiunilor

la cohabitation, un modèle culturel și l'exclusion: un autre type de relation păcătuiesc prin prețiozitate fără ca cititorului să i se explice de ce în două areale apropiate au funcționat modele atât de diferite. Autorii, prezintă apoi, o interpretare proprie, care merită să fie discutată, a coabitării și a excluziunii. După părerea colegilor noștri, arealul Cucuteni ar oferi un exemplu de coabitare între grupuri de alojeni, veniți din est și nord-est identificați pe baza ceramicii Cucuteni C, și autohtonii cucutenieni. În schimb, în arealul Gumelnița, noii veniți, cernavodenii, dacă le putem spune așa, îi expulzează pe autohtoni deși nu ni se spune unde. Iată o bună temă pentru un colocviu între specialiști dar mai puțin potrivită pentru un catalog de expoziție.

Din nou se renunță la ceea ce ar putea fi considerată o prezentare istorică pentru a fi înserate secțiuni intitulate, tot prețios, *le langage des ossements și le miracle de l'eau*. Mai ales în ultima secțiune nu aflăm care este miracolul apei ci doar că oamenii neoliticului pescuiau și mâncau scoici și melci. Cât despre cei 18 000 de melci, care nu sunt animale acvatice, de la Foeni îi asigurăm pe autori că nu ar fi ajuns pentru o singură masă a comitetului științific al catalogului și nu pot constitui „Imaginea elocventă a rolului resurselor acvatice în alimentația omului neolitic!...”

În cele câteva rânduri despre creșterea animalelor domestice, autorii reușesc să pună la îndoială, neîndemânat, originea orientală a principalelor specii de animale domestice folosite de comunitățile neolitice de pe teritoriul României și să nu spună nimic despre importanța acestora. Este ciudat că dl. Popovici, sub al cărui patronaj s-au efectuat analize ADN care confirmă originea anatoliană a unor specii de animale domestice crescute de comunitățile calcolitice din România, mai are astfel de îndoieli.

În buna tradiție a limbii de lemn subcapitolul care prezintă credințele religioase este intitulat pudic ... „*la vie spirituelle*”. Autorii semnaleză faptul că cercetările din România au făcut cunoscute credințele religioase ale comunităților din nordul Dunării și acestea compun un tablou bogat unde fiecare ocupă un loc bine determinat. Care este acel loc bine determinat nu ni se spune, dar «... *c'est le corp humain qui est représentatif des croyances*». Să înțeleagă fiecare ce vrea! Presupunem, în lipsa unor explicații mai clare, că autorii consideră statuetele neolitice ca reprezentări ale unor ființe supranaturale, într-un cuvânt idoli. Se pare, însă, ca nu aceasta este credința autorilor pentru că ni se spune că «*On suppose d'ailleurs que beaucoup de personnages importants connaissaient une matérialisation anthropomorphe*». Chiar și în franceză tot limbă de lemn rămâne. Este evident că autorii încearcă să împace capra cu varza, adică interpretarea tradițională a statuetelor și figurinelor ca idoli și cea care-și face loc în Occident, împotriva a numeroase evidențe, că ar fi vorba de materializarea (*une matérialisation* sic!) antropomorfă a multor personaje. Ca argumente sunt invocate elemente care le individualizează (este vorba de statuete n.a.), „dând astfel impresia că este vorba de personaje care au trăit cu adevărat” (Drașovean,

Popovici, 2008, 39). Care sunt aceste elemente nu ni se spune dar «*De petites séries typologiques peuvent être constituées, où l'on croit déceler l'intervention de maines différentes*» (*Ibidem*). Logica după care intervenția mai multor artizani ar constitui o dovadă de portretizare a unor personaje reale ne scapă.

Dar, pista occidentală de interpretare ateist științifică a statuetelelor și figurinelor neolitice este părăsită rapid pentru ca în continuare să fie prezentată interpretarea tradițională. Mai mult, acum ni se vorbește de «*mère des dieux et du monde*» cu numeroase ipostaze asupra cărora nu se insistă, secțiunea, minusculă, încheindu-se cu câteva notații banale asupra vaselor antropomorfe din cultura Gumelnița. În continuare este prezentat «*le personnage masculin: parèdre ou symbole de la force régénératrice*» (*Ibidem*). Sunt amintite și reprezentările androgine «*... riche aussi en signification, même si elles ne sont pas toujours claires ...*», iar statuetele și vasele zoomorfe, fără să ni se explice de ce, reprezintă divinități deși când a fost vorba de statuete și vase antropomorfe o astfel de interpretare a fost pusă la îndoială. Ezitățile privind viața religioasă neolitică/calcolitică sunt abandonate atunci când sunt prezentate sanctuarele, considerate comunitare, de la Parța, Căscioarele, Trușești și Mărgineni, iar cele de la Poduri și Isaiia sunt considerate sanctuare familiale.

După incursiunea în viața religioasă, autorii fac o extrem de succintă prezentare a tehnologiei ceramicii pentru a insista mai mult asupra decorului ca suport material de comunicare. Prima propoziție este uluitoare: «*Dans son ensemble, le décor de la céramique néolithique et énéolithique est figuratif.*» Sic! Am început să mă îndoiesc de cunoștințele mele de franceză și chiar de română. Am alergat la dicționare atât franțuzești, cât și românești și m-am liniștit, nimic nu s-a schimbat (*Artă figurativă = pictură sau sculptură care are la bază reprezentarea plastică și ușor identificabilă a ființelor și obiectelor din realitate*). DEXI. *Art figuratif, qui s'attache à représenter les formes du monde visible, ou prend ces formes, nettement identifiables, comme matériau*. Le petit Larousse illustré, 2006). Cât despre decorul ceramicii neolitice și eneolitice din România rămâne, așa cum știam, non-figurativ. Reprezentările de oameni sau animale, ca să nu mai vorbim de alte obiecte, rămân excepționale. De fapt chiar și autorii, în fraza următoare spun cu multă candoare «*... le décor étant incisé ou polychrome, avec des motifs décoratifs foncièrement géométriques: bandes, lignes, triangles, rhombes, cercles ou rectangles, sans oublier la spirale, d'habitude peinte*» (p. 43). Ce s-a întâmplat cu figurativul doar Bunul Dumnezeu și autorii o știu. Același mister persistă și în felul în care decorul a funcționat ca suport material de comunicare, sintagmă folosită, probabil, doar ca să impresioneze nu știm pe cine. Banalitățile și platitudinile prețioase abundă în cele două pagini consacrate decorului ceramicii care se încheie cu un aliniat ce merită să fie reproduș. «*Toutes ces créations, sans équivalent pour l'élégance des formes et la force expressive, nous renvoient à un monde passé, fascinant. On ne peut que*

les cultures ayant vécu sur le sol de la Roumanie. Elles se sont données un cadre spirituel, qui transcende la réalité immédiate, biologique, conférant à l'existence une autre dimension.» (p. 45) Splendidă limbă de lemn.

Textul oferit cititorilor occidentali, deși în linii mari este corect, se remarcă printr-o lipsă totală de atractivitate, nimic specific, nimic despre descoperirile deosebite, unele celebre precum tabletele de la Tărtăria și controversata chestiune a așa zisei „scrieri” neolitice nord-dunărene. Cât despre artă aceasta lipsește cu desăvârșire din text, autorii făcând impresia că nu îndrăznesc să abordeze această temă prezentă doar în titlul catalogului.

În ultimele decenii, pentru neoliticul nord-dunărea au fost obținute numeroase serii de date radiocarbon și acestea au fost calibrate, oferind astfel posibilitatea raportării regiunii noastre atât la neoliticul oriental, balcanic sau din Europa Centrală și de Vest. Vizitatorii occidentali s-au obișnuit să se ghideze după datele C¹⁴. Autorii menționează arareori date radiocarbon (p. 19 pentru sfârșitul paleoliticului, p. 22 începutul neoliticului) folosind, incorect, sigla *avant notre ère*, fără să explice cititorului nespecialist diferențele dintre datele calendaristice și cele obținute prin analize radiocarbon și prin calibrarea acestora. Cititorului nu i se oferă un cadru cronologic (începutul neoliticului și sfârșitul eneoliticului) bazat pe datări radiocarbon care, fără îndoială, l-ar fi interesat. Datele radiocarbon ar fi oferit suportul pentru a releva importanța neoliticului românesc în difuzarea noii civilizații în teritoriile învecinate. Din păcate, autorii au ratat și această perspectivă. Nici un cuvânt despre interesantele rezultate ale cercetărilor arheobotanice obținute în România, iar cele arheozoologice sunt sumar amintite și distorsionate. Cât despre excepționalele descoperiri privind complexa viața religioasă a comunităților neolitice de pe teritoriul României acestea sunt expediate rapid în câteva rânduri, cititorul neavând posibilitatea de a afla cu ce a contribuit cercetarea românească din ultimii ani la conturarea unor noi interpretări. Citind cele 23 de pagini te întrebi de ce era necesară organizarea unei mari expoziții și tipărirea unui costisitor catalog pentru un neolitic banal și care nu a exercitat nicio influență dincolo de hotarele patriei. Realizatorii catalogului nu au nici măcar scuza lipsei de spațiu, numeroasele pagini albe semnalează acest lucru.

În criză de text și riscând să producă un ... fotomontaj, coordonatorii au apelat la o soluție facilă și cu iz balcanic. Până și punerea în pagină este inestetică și cu iz de șmecherie. Primele rânduri sunt culese cu un corp de literă mare pentru ca apoi să urmeze un soi de degradeu greu de înțeles. Au fost solicitate unui număr de personalități românești mici texte cu pretenția de eseuri asupra neoliticului din România. Cea mai mare parte a invitațiilor sunt personalități românești onorabile, dar, puși să scrie despre un fenomen pe care nu îl cunosc decât superficial, după „ureche”, nu reușesc decât niște texte de complezență, poate cu o singură excepție, textul semnat de Zoe Petre. Nefericită idee de a încerca și a spera să impresionezi vizitatorii unei expoziții neolitice cu improvizațiile unor personalități total necunoscute de

aceștia. Sunt sigur că numele lui Cristian Mungiu, celebrul regizor, nu spune nimic unui vizitator interesat de preistoria europeană și neolitic. Din respect față de personalitățile puse involuntar într-o situație inconfortabilă mă abțin de la analiza textelor.

Pentru catalogul unei expoziții ilustrația este extrem de importantă, ea trebuie să amintească cititorului expoziția pe care a văzut-o și să-i permită, prin fotografii de calitate, să revadă piesele care l-au impresionat. În cazul catalogului expoziției de la Olten fotografiile sunt bune deși fără virtuți artistice, ciudată este, însă, paginarea. Multe fotografii, de mici dimensiuni, au fost plasate pe o pagină întreagă, astfel 70–75% din pagină este albă, succintele și uneori inexactele explicații fiind înserate pe o altă pagină albă. Multe fotografii au un fond gri deschis sau alb. Deși nu suntem adeptul fondurilor colorate remarcăm că în cazul de față albul este supărător. Deși în textul introductiv s-a făcut mereu diferența între neolitic și eneolitic, fotografiile sunt amestecate ca la un joc de cărți. Dacă primele fotografii sunt ordonate cronologic, apoi un vas Cucuteni stil ζ este plasat după exemplare Cucuteni A–B, fiind urmat de piese Cucuteni A, apoi se revine cu câteva vase Cucuteni B pentru a se reveni la Cucuteni A și, probabil, pentru a restabili haosul primordial se trece la cultura Boian și apoi la Gumelnița. Amestecul pieselor provenind din culturi și perioade cronologice diferite continuă până la sfârșitul catalogului. Uneori se pare că a fost folosit criteriul tematic, dar și acesta este rapid părăsit, deși poate acesta ar fi fost cel mai potrivit. După o logică greu de înțeles, din când în când statuete antropomorfe sunt intercalate printre vase și doar vasele antropomorfe sau zoomorfe sunt grupate spre sfârșitul catalogului. În organizarea ilustrației nu acționează niciun criteriu: cronologic, tematic sau estetic, rezultatul fiind un amalgam din care cititorul nu poate înțelege nimic. Neprofesionalismul și lipsa ideilor celor care au realizat catalogul este evidentă.

Existența unor inadvertențe mărunte nu este surprinzătoare. Încă de la început aflăm că doamna

Magda Mantu-Lazarovici lucrează la Universitatea din Iași, iar stațiunea Mărgineni-Cetățuia, unde domnul Dragomir Popovici a lucrat ca student trei campanii, s-ar afla în județul Neamț și exemplele pot continua. Gravă este falsificarea fotografiei machetei de sanctuar de la Ghelăiești, căreia îi sunt atribuite cinci statuete care au fost găsite în altă campanie și în alt loc decât resturile machetei. Complexul de cult a fost detaliat publicat de Șt. Cucos și este binecunoscut neoliticienilor români fiind discutat în mai multe publicații. Culmea este că în fișa tehnică (p. 211, nr. 82) este citată o lucrare a noastră în care am discutat cele două complexe de cult făcând și o serie de precizări asupra lor. Din păcate, cel care a redactat fișa nu a citit lucrarea. Firesc era să fie citată lucrarea lui Cucos, publicația primară. Substituirea statuetelor care i-au fost atribuite de Cucos machetei nu are nicio scuză, iar domnul Dragomir Popovici, proaspăt doctor cu o teză în domeniul culturii Cucuteni, era obligat să cunoască publicația și să nu permită astfel de fantezii. Catalogul va circula, în special, în străinătate și unii cercetători, de bună credință, vor prelua montajul falsificat, ceea ce va necesita penibile explicații ce vor arunca serioase umbre de neprofesionalism asupra arheologiei românești în general.

Păcat că un astfel de proiect, important pentru arheologia românească, a fost ratat datorită neprofesionalismului diriguitorilor săi. Ratarea proiectului este mai puțin evidentă prin numărul de vizitatori (se vorbește de aproximativ 42 000), o cifră onorabilă pentru micuțul Olten și mai evidentă prin faptul că expoziția, care a fost însoțită și de două colocvii internaționale, nu a fost preluată de niciun mare muzeu din Occident. Mai mult, promisiul volum științific care ar fi elucidat toate misterele neoliticului românesc nu a mai fost publicat și nu pentru că ar fi lipsit banii care au fost cheltuiți cu larghețe pentru scopuri știute doar de coordonatorii proiectului.

DAN MONAH